

Верховний
Суд

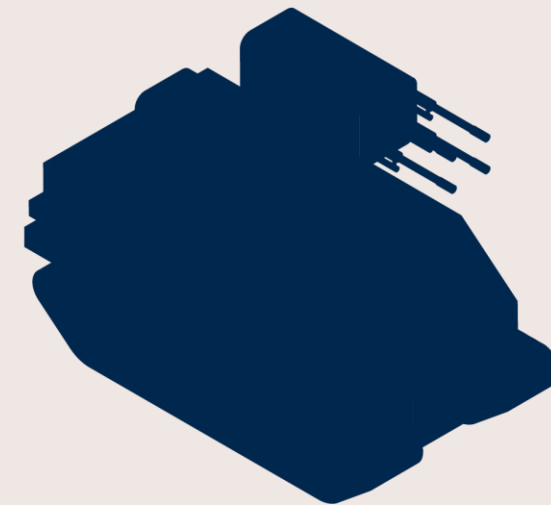
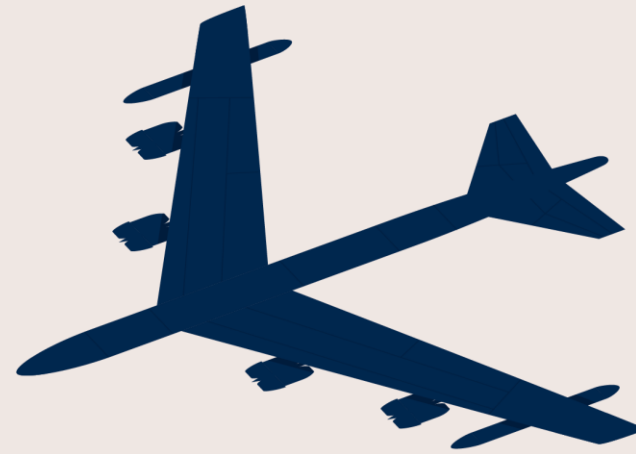
Податкові та митні спори в умовах збройної агресії: практика Верховного Суду

Ігор Олендер,
д.ю.н., суддя Верховного Суду в Касаційному адміністративному суді

Верховний
Суд

Збройна агресія

Визначення агресії

Агресією є застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави, або іншим чином, несумісним зі Статутом Організації Об'єднаних Націй, як це встановлено у цьому визначенні.

Пояснення: У цьому визначенні термін «держава»

- а) вживається, не вирішуючи питання про визнання або питання про те, чи є держава членом Організації Об'єднаних Націй;
- б) включає там, де це є доречним, поняття «групи держав».

(стаття 1 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Верховний
Суд

Кваліфікація агресії

Застосування збройної сили державою першою на порушення Статуту є *prima facie* свідченням акта агресії, хоча Рада Безпеки може відповідно до Статуту зробити висновок, що визначення того, що акт агресії був скоєний, не буде виправданим у світлі інших відповідних обставин, включаючи той факт, що відповідні акти або їх наслідки не мають досить серйозного характеру.

(стаття 2 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Кваліфікація агресії

Будь-яка з наступних дій, попри оголошення війни, з урахуванням та відповідно до положень статті 2, кваліфікуватиметься як акт агресії:

- а) вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, хоч би який тимчасовий характер вона носила, що є результатом такого вторгнення або нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини;
- б) бомбардування збройними силами держави території іншої держави або застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави;

(стаття 3 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Верховний
Суд

Кваліфікація агресії

- с) блокада портів або берегів держави збройними силами іншої держави;
- д) напад збройними силами держави на сухопутні, морські чи повітряні сили, або морські та повітряні флоти іншої держави;
- е) застосування збройних сил однієї держави, що знаходяться на території іншої держави за угодою з державою, що приймає, порушуючи умови, передбачені в угоді, або будь-яке продовження їх перебування на такій території з припинення дії угоди;

(стаття 3 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Кваліфікація агресії

- f) дія держави, яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала у розпорядження іншій державі, використовувалася цією іншою державою для вчинення акту агресії проти третьої держави;
- g) засилання державою або від імені держави збройних банд, груп, іррегулярних сил або найманців, які здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави, які мають настільки серйозний характер, що це рівносильно переліченим актам, або його значну участь у них.

(стаття 3 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Верховний
Суд

Кваліфікація агресії

Наведений перелік актів не є вичерпним, і Рада Безпеки може визначити, що інші акти є агресією відповідно до положень Статуту.

(стаття 4 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Кваліфікація агресії

1. Ніякі міркування будь-якого характеру, чи це політичного, економічного, військового або іншого характеру, не можуть бути виправданням агресії.
2. Агресивна війна є злочином проти міжнародного світу. Агресія призводить до міжнародної відповідальності.
3. Жодне територіальне придбання або особлива вигода, отримані внаслідок агресії, не є і не можуть бути визнані законними.

(стаття 5 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Кваліфікація агресії

Ніщо в цьому визначенні, зокрема у статті 3, не може будь-яким чином завдавати шкоди праву, що слідує зі Статуту, на самовизначення, свободу і незалежність народів, насильно позбавлених цього права і про які згадується в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, зокрема народів, що перебувають під пануванням колоніальних та расистських режимів або під іншими формами іноземного панування, а також праву цих народів боротися з цією метою та запитувати й отримувати підтримку відповідно до принципів Статуту та згідно зі згаданою Декларацією.

(стаття 7 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року)

Верховний
Суд

Національні правові режими на протидію агресії

Верховний
Суд

Національні правові режими на протидію агресії

АТО

ООС

ВОЄННИЙ
СТАН

Верховний
Суд

АТО: єдиний соціальний внесок

Перебування платників єдиного внеску на обліку в органах доходів і зборів, розташованих на території населених пунктів, де проводилася антитерористична операція, є підставою для зупинення застосування заходів впливу та стягнень до таких платників.

(рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 30 березня 2018 року в зразковій справі № 812/292/18; постанова Великої Палати Верховного Суду від 6 листопада 2018 року)

Верховний
Суд

АТО: порушення резидентами строків здійснення розрахунків у іноземній валюті

Невиконання зобов'язання особою може бути підтверджене обставинами непереборної сили, що звільняє таку особу від відповідальності. Передбачене застосування відповідальності за порушення термінів розрахунків у іноземній валюті до резидентів, що порушили терміни розрахунків, крім суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції на період її проведення.

(постанова Верховного Суду від 2 жовтня 2018 року у справі № 805/2130/17-а)

Верховний
Суд

АТО: порушення резидентами строків здійснення розрахунків у іноземній валюті

Якщо платник податків у охоплений перевіркою період здійснював діяльність на території проведення антитерористичної операції, то в податкового органу відсутні правові підстави для нарахування йому пені в порядку статті 4 Закону України «Про порядок здійснення розрахунків у іноземній валюті» у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин.

(постанова Верховного Суду від 30 липня 2020 року у справі № 812/625/17)

Верховний
Суд

АТО: зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування

Неодноразове намагання платника податків, що здійснив перереєстрацію з неконтрольованої території до контрольованої території України, яка належить до території проведення антитерористичної операції, здійснити реєстрацію податкових накладних та/або розрахунків коригувань у межах установлених граничних строків, а потім безпідставне їх неприйняття контролюючим органом свідчить про відсутність протиправної бездіяльності платника податків і виключає склад податкового правопорушення.

(постанова Верховного Суду від 14 листопада 2018 року у справі № 805/365/17-а)

Верховний
Суд

АТО: анулювання платника ПДВ

При неподанні платником податкової звітності з податку на додану вартість, що зумовлене настанням обставин непереборної сили та підтверджується відповідним сертифікатом Торгово-промислової палати України та відповідно до статті 10 Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» є підставою для звільнення від відповідальності за невиконання (неналежного виконання) зобов'язань, застосування до особи передбачених підпунктом «г» пункту 184.1 статті 184 Податкового кодексу України негативних наслідків у вигляді анулювання реєстрації платником податку на додану вартість є необґрунтованим.

(постанова Верховного Суду від 24 січня 2019 року у справі № 805/221/16-а)

Верховний
Суд

АТО: адміністрування земельного податку й орендної плати

Платники земельного податку, які здійснювали діяльність на території проведення антитерористичної операції, звільняються від своїх обов'язків, зокрема щодо сплати орендної плати за землю державної або комунальної власності з 14 квітня 2014 року до 8 червня 2016 року. Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» № 1669-VII є спеціальним законом у спірних правовідносинах, а тому його застосування не ставиться у залежність від внесення відповідних змін до Податкового кодексу України.

(постанова Верховного Суду від 5 червня 2018 року у справі № 805/4569/16-а)

Верховний
Суд

АТО: адміністрування земельного податку й орендної плати

Платники земельного податку й орендної плати з юридичних осіб, які перебувають на обліку у фіскальних органах і знаходилися на території визначених переліком населених пунктів, де проводилася антитерористична операція або було оголошено військовий чи надзвичайний стан, на цей період звільняються, зокрема, від сплати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності.

(постанова Верховного Суду від 11 вересня 2018 року у справі № 805/4279/16-а)

Верховний
Суд

АТО: подання податкової звітності

Положення Закону України від 2 вересня 2014 року № 1669-VII «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» не встановлюють податкової пільги, що розповсюджується на платника податків. Сертифікат Торгово-промислової палати України про настання обставин непереборної сили є належним доказом на підставі статті 10 цього Закону для звільнення платника податків від відповідальності, передбаченої абзацом другим пункту 120.1 статті 120 Податкового кодексу України, за неналежне виконання зобов'язань щодо своєчасної подачі вказаного розрахунку за користування надрами.

(постанова Верховного Суду від 6 лютого 2018 року у справі № 812/275/17)

Верховний
Суд

АТО: подання податкової звітності

Положення Закону України від 2 вересня 2014 року № 1669-VII «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» є спеціальною нормою, яка для суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність на відповідній території протягом визначеного періоду в часі на підставі об'єктивних обставин щодо проведення антитерористичної операції та за умови отримання висновку Торгово-промислової палати України, передбачає підстави для звільнення від відповідальності, зокрема в частині неналежного виконання обов'язку своєчасного подання податкової звітності.

(постанова Верховного Суду від 14 листопада 2019 року у справі № 812/258/17)

Верховний
Суд

ООС: доказування

Колегія суддів врахувала доводи позивача про неможливість виконання ухвал суду, зокрема, у зв'язку з тимчасово відсутнім доступом до приміщення адміністративної будівлі податкового органу з огляду на проведення на території м. Донецька операції об'єднаних сил, але вважає, що це не звільняє позивача як суб'єкта владних повноважень від обов'язку надання доказів щодо обґрунтованості заявлених ним позовних вимог.

(постанова Верховного Суду від 29 травня 2020 року у справі № 2а-17269/08/0570)

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану

Податкові зміни на період воєнного стану: ФОП та платники єдиного податку

Починаючи з 1 квітня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану:

платниками єдиного податку 3 групи можуть бути ФОП та юридичні особи, у яких розмір річного доходу складає до 10 млрд грн. Такі платники єдиного податку можуть використовувати необмежену кількість працівників;

ставка єдиного податку для 3 групи складатиме всього 2% від доходу зі звільненням від податку на прибуток та ПДВ;

податковим періодом буде місяць, а строк сплати податку – 10 календарних днів після граничного строку подання декларації;

Податкові зміни на період воєнного стану: ФОП та платники єдиного податку

для обрання / переходу на спрощену систему оподаткування із застосуванням вказаних особливостей необхідно подати до податкової заяву до останнього числа місяця, що передує періоду переходу (наприклад, до 31 березня); після припинення воєнного стану платники 3 групи, що не відповідали її критеріям до цих змін, автоматично втрачають право використання зазначених особливостей та переходять на попередню систему оподаткування;

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: ФОП та платники єдиного податку

для ФОП 1 та 2 груп сплата єдиного податку є добровільною;
ФОП та самозайняті особи мають право не нараховувати та не сплачувати за себе ЄСВ. Штрафні санкції по ЄСВ не застосовуються. Це звільнення не стосується сплати ЄСВ за найманих співробітників.

Податкові зміни на період воєнного стану: ПДВ і акциз

Передбачається зменшення ставки ПДВ до 7% та звільнення від акцизу з пального. Податковий кредит з ПДВ не підлягає бюджетному відшкодуванню, а включається до податкового кредиту наступного періоду.

Не застосовуються штрафні санкції за невчасно зареєстровані податкові накладні, незареєстровані податкові накладні мають бути зареєстровані протягом 6 місяців після закінчення режиму воєнного стану.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: ПДФО

Звільняється від оподаткування ПДФО благодійна допомога (цільова та нецільова) постраждалим від військової агресії РФ в період дії режиму воєнного стану.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: плата за землю

З березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому буде припинено або скасовано режим воєнного стану, земельний податок та орендна плата за земельні ділянки, які окуповані або на них ведуться бойові дії, не нараховується та не сплачується. Перелік таких земельних ділянок визначає КМУ.

Тимчасово за 2022 та 2023 податкові (звітні) роки не нараховується та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання за земельні ділянки, які окуповані або на них ведуться бойові дії. Перелік таких земельних ділянок також визначає КМУ.

Податкові зміни на період воєнного стану: благодійна допомога

Не включається до сукупного оподаткованого доходу сума (вартість) благодійної допомоги, що виплачена (надана) благодійниками, у тому числі благодійниками – фізичними особами, протягом дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану на користь:

учасників бойових дій, які безпосередньо захищають (захищали) незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України тощо в період дії воєнного, надзвичайного стану, перебуваючи безпосередньо в районах здійснення зазначених заходів;

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: благодійна допомога

працівників підприємств, установ, організацій, сил цивільного захисту, які залучаються (залучалися) та беруть (брали) безпосередню участь у забезпеченні національної безпеки і оборони тощо, перебуваючи безпосередньо в районах проведення бойових дій, у період їх здійснення, або на користь членів їхніх сімей;

фізичних осіб, які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, де проводяться (проводилися) бойові дії, та/або які вимушено покинули місце проживання у зв'язку з проведенням бойових дій у таких населених пунктах.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: благодійна допомога

У разі виплати благодійної допомоги на лікування та медичне обслуговування (обстеження, діагностику), у тому числі для оплати (компенсації) вартості, ПДФО та військовий збір не застосовуються.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: екологічний податок

За 2022 податковий рік не нараховується та не сплачується екологічний податок за об'єктами, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих територіях.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: строки давності

Для платників податків та контролюючих органів зупиняється перебіг строків, визначених податковим та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: перевірки

Введено мораторій на проведення перевірок, крім камеральних перевірок декларацій при бюджетному відшкодуванні ПДВ, фактичних перевірок. Всі розпочаті перевірки зупинено.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: документообіг з податковими органами

Приймання електронних документів від платників податків здійснюються у робочі дні з 8 до 18 години.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: відповідальність за неповернення валютної виручки

Воєнний стан вважається форс-мажором, він зупиняє строки розрахунків згідно з валютними операціями. Тому з 24 лютого 2022 року зупиняється перебіг строків розрахунків за експортно-імпортними операціями, установлених згідно з Законом України «Про валюту та валютні операції». Нарахування пені відповідно до цього закону зупиняється на весь період дії форс-мажорних обставин та поновлюється з дня, наступного за днем закінчення дії таких обставин.

Верховний
Суд

Податкові зміни на період воєнного стану: відповідальність за неповернення валютної виручки

12 березня 2022 року Торгово-промислова палата України ухвалила рішення спростити процедуру засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). З метою позбавлення обов'язкового звернення до ТПП України та уповноважених нею регіональних ТПП і підготовки пакету документів у період дії воєнного стану на сайті ТПП України 28 лютого 2022 року розміщено загальний офіційний лист ТПП України щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). Це надасть можливість за необхідності роздруковувати відповідне підтвердження всім, кого це стосується.

Верховний
Суд

Блог на тему: «Велика відбудова України: від податків до дива»

<https://sud.ua/ru/news/blog/232717-velika-vidbudova-ukrayini-vid-podatktiv-do-diva>

—
Верховний
Суд

Дякую за увагу!